

STARTS4WaterII – Overzicht van de 20 residenties

“STARTS4WaterII – Ports in transformation” is een project ondersteunt vanuit de Europese Commissie dat 20 kunstenaarsresidenties samenbrengt op het kruispunt van kunst, wetenschap en technologie, met als doel innovatieve perspectieven te ontwikkelen op urgente wateruitdagingen. Elke residentie verbindt zich met een havenregio en gaat in dialoog met lokale stakeholders, wetenschappers en bedrijven. Van oesterbiosensoren tot datagedreven sculpturen en participatieve cartografie: de projecten vormen prototypes voor een toekomst waarin waterbeheer, ecologie, infrastructuur en verbeelding nauwer met elkaar verbonden zijn. Onderstaand vind je een overzicht van de 20 residenties (laatste stand van zaken) binnen het STARTS-projects ports in transformation

Sediment Lab – Hypercomf : Geïnspireerd door de biogene bouwwerken van zeebodemorganismen transformeert Hypercomf gebaggerd marien slib uit de haven van Koper (Slovenië) tot tegels en verf voor de menselijke habitat. Deze functionele en poëtische materialen dragen zichtbare sporen en vormen die verwijzen naar het benthische leven, en maken zo het onzichtbare waterleven tastbaar op het land. Het resultaat is een ode aan veerkracht, ecologie en een duurzame esthetiek die een materiële continuïteit creëert – van zee tot thuis.

Vortex harmonies - Arcangelo Constanini: In Vortex Harmonies ontwikkelt Arcangelo Constantini een installatie die de zuiverende kracht van water benut via vortexen, gegenereerd in zorgvuldig vormgegeven hyperbolische trechters. De installatie is geïnspireerd op de stromingsprincipes van Viktor Schauburger en de bladloze turbine van Nikola Tesla. Aangedreven door windenergie brengt het systeem water in een wervelbeweging die de zuurstofopname verhoogt en biologische revitalisatie bevordert. Tegelijk genereert de stroming akoestische resonanties – hoorbare feedback van het systeem – waardoor de interactie tussen water, energie en vorm ook zintuiglijk ervaarbaar wordt.

EcoPort Futures - Micheal Pinsky: In de haven van Amsterdam legt de vinger op een opkomende verschuiving in havenlogistiek: van het importeren van waardevolle grondstoffen naar het ontvangen van negatieve-waarde goederen, zoals plastic afval of afgedankte autobanden. Voor zijn kunstwerk werkt Pinsky samen met een Amsterdams recyclagebedrijf dat oude banden verwerkt. Uit dit materiaal creëert hij een monumentale installatie die deze systeemomslag zichtbaar en tastbaar maakt. De boodschap is helder: als havens doorgangspoorten zijn voor goederen die zelden lokaal benut worden, moeten we niet enkel kijken naar waar producten vandaan komen — maar ook naar waar ze eindigen, wie de lasten draagt, en wie de morele en ecologische verantwoordelijkheid opneemt. In die reflectie schuilt de sleutel tot een nieuw circulair en veerkrachtig havensysteem.

Nandita Kumar – Sounding the Invisible An Elegant Symbiosis

In *Sounding the Invisible* transformeert Nandita Kumar complexe wetenschappelijke data over waterverontreiniging en fyto-remediatie in een interactieve klankinstallatie. Op basis van lokaal onderzoek in de haven van Venetië brengt ze in kaart welke planten toxische stoffen uit water kunnen opnemen, en vertaalt deze relaties naar hoorbare en visuele signalen. Via sonificatie maakt ze het onzichtbare tastbaar: de zuiverende kracht van planten wordt hoorbaar, en daarmee toegankelijk voor een breed publiek.

Siobhán McDonald – SHAPESHIFTER: SHAPESHIFTER is een intieme uitnodiging om de haven niet als infrastructuur te lezen, maar als organisme: een poëtische interface waar natuur, cultuur en water oneindig met elkaar in gesprek blijven. Hiertoe verweeft ze ecologische data, maritieme geschiedenis en geluidsopnames tot een zintuiglijke cartografie.

Carlos Monleón – Parliament of Streams: Met *Parliament of Streams* creëert Carlos Monleón een zintuiglijke ruimte waarin rivieren niet worden gemeten, maar beluisterd. Via sculpturale luidsprekers, data-gedreven eco-akoestiek en polyfone composities maakt het werk het stemloze leven van de Donau hoorbaar – van micro-organismen tot rivierstromen. Het resultaat is een immersieve installatie die luistergeletterdheid cultiveert en waar luisteren zelf een vorm van zorg en waterbeheer wordt.

Kasia Molga – Petro-entanglements: In *Petro-entanglements* focust Kasia Molga op oil seeps die, anders dan acute olie lekken, vaak onopgemerkt blijven maar langdurige schade veroorzaken. Gewapend met duikuitrusting, ROV's (op afstand bestuurd onderwaterrobot) en opnameapparatuur verzamelt ze unieke data in vervuilde mariene zones om AI-modellen te trainen die deze sluipende vervuiling kunnen helpen detecteren. Die wetenschappelijke aanpak verweeft ze met een poëtische installatie en een citizen science-platform, waarmee ze niet alleen bijdraagt aan technologische detectie, maar ook empathisch bewustzijn wekt voor het kwetsbare leven onder de zeespiegel.

Lauren Moffatt – Chorcorallium: In *Chorcorallium* schetst Lauren Moffatt een toekomst waarin de sporen van menselijke technologie — van scheepswrakken tot restanten van windturbines — worden overwoekerd door denkbeeldige koralen en hybride levensvormen. Deze immersieve VR-installatie, opgebouwd met 3D-scans, AI en bijdragen van het publiek, laat bezoekers dwalen door een zintuiglijk onderwaterlandschap waar technologische ruïnes uitgroeien tot plekken van ecologische vernieuwing. *Chorcorallium* vormt zo een poëtische ruimte voor collectieve verbeelding en reflectie: over hoe menselijk afval onbedoeld de voedingsbodem kan worden voor nieuw leven.

Stijn Demeulenaere –Sounding Lines: In Sounding Lines dompelt Stijn Demeulenaere het publiek letterlijk onder in de klank van een veranderende zee. Alleen, tot de knieën in het water en voorzien van een hoofdtelefoon, luisteren deelnemers naar de verdwenen oesterbanken in de 19e eeuw tot het hedendaagse netwerk van offshore windparken, afgewisseld met live geluid via hydrofoons. Wat begint als een technische installatie, wordt een fysieke en intieme ontmoeting met het zeelandschap: een ruimte voor traag luisteren, waarin de impact van twee eeuwen menselijke ingreep voelbaar wordt. Demeulenaere bevraagt niet alleen hoe we de zee via geluid 'zien', maar nodigt uit tot een diepere gevoeligheid: om haar te leren aanvoelen, in wat leeft, verschuift en verdwijnt.

Matko Šišak – Art Meets Conviviality: Op het Kroatische eiland Vis, waar klimaatverandering en toerisme de natuurlijke watervoorraden steeds verder onder druk zetten, ontwikkelt Matko Šišak een circulair watersysteem dat traditie, technologie en kunst op vernieuwende wijze samenbrengt. In samenwerking met de Island School of Autonomy (ISSA) worden eeuwenoude cisternen hersteld en verbonden met hedendaagse innovaties zoals cloud catchers, zonnepompen en open source sensortechnologie. Wat dit project bijzonder maakt, is dat het systeem niet enkel functioneert maar ook communiceert: waterstromen en ecologische data worden omgezet in klank, waardoor gebruikers kunnen horen hoe het systeem ademt, beweegt en verandert. Art Meets Conviviality biedt zo een inspirerend model voor waterbeheer: lokaal geworteld, technologisch wendbaar, esthetisch betekenisvol én reproduceerbaar voor andere droge regio's wereldwijd.

Carlos Casas – LACUNAE: In LACUNAE verkent Carlos Casas de Venetiaanse lagune als een liminale ruimte — een grenszone waar menselijke infrastructuur, onderwaterleven en klimatologische krachten met elkaar verweven zijn. Met behulp van ambisonische hydrofoons, klimaatdata en veldopnames van zowel natuurlijke als menselijke geluiden, bouwt hij een gelaagde, auditieve kaart van deze steeds veranderende ecologie. De installatie vertaalt onzichtbare processen in hoorbare structuren: de roep van trekvogels, het gekraak van mosselen, het ritme van de haven. Casas past een vorm van onderzoeksethiek toe, waarin het luisteren zelf een methode wordt om complexe milieuvragen te begrijpen — niet via abstracte data, maar via zintuiglijke, affectieve ervaring. Zo nodigt LACUNAE ons uit om via geluid nieuwe relaties aan te gaan met meer-dan-menselijke ecosystemen, en Venetië te herdenken als een levend, sonisch organisme in transitie.

Kat Austen – Coexistence in a Post-Petro-Plasticene: In dit project onderzoekt Kat Austen hoe microplastics, vaak gezien als symptoom van ecologische vervreemding, kunnen uitgroeien tot triggers voor een hoopvolle toekomst. De installatie combineert de Symbiophone, die microplastics in het water detecteert en omzet in geluid, met een AI-agent die is getraind met toekomstvisies van de lokale gemeenschap rond de haven van Galway. Het geluid van de Symbiophone fungeert als signaal voor de AI om een nieuw beeld te genereren, gebaseerd op menselijke ideeën over symbiotisch samenleven met de oceaan. Zo wordt vervuiling niet letterlijk 'vertaald', maar vormt ze de aanleiding om telkens opnieuw een gewenste toekomst op te roepen.

Plastique Fantastique- Polymeter: POLYMER is een monumentale, luchtgevulde installatie in de vorm van een distillatiebol, opgesteld in de Kruikeke-polder langs de Schelde. Drie concentrische membranen — van fossiel plastic, bioplastic en biologisch afbreekbare algen — verbeelden opeenvolgende tijdslagen in onze materiaalgeschiedenis. Binnenin weerklinkt een soundscape van plasticgeluiden en polderklanken, opgebouwd in polymetrische ritmes die bewust niet samenvallen. Deze ontregeling maakt het spanningsveld voelbaar tussen vervuiling en zuivering, synthetisch en natuurlijk, lineair en circulair. Geplaatst in een rivierlandschap waar water tegelijk reinigt en vervuult, fungeert POLYMER als een performatieve meetschaal voor ecologische complexiteit — geen oplossing, maar een levend systeem vol frictie, beweging en vraagtekens.

Territorial Agency- Anthropocene Territory Scheldt: In Anthropocene Territory Scheldt wordt de rivierregio blootgelegd als een scherp afgetekend voorbeeld van het Antropoceen—een tijdperk waarin menselijke invloed ecologische, geologische en technologische processen onlosmakelijk verweeft. Met satellieten, drones en sensoren worden onzichtbare spanningen in het landschap zichtbaar gemaakt: van verstoorde sedimentatie en opwarming tot infrastructuurdruk en biodiversiteitsverlies. Zoals een röntgenbeeld verborgen lagen onthult in een schilderij van Rubens, biedt het project via remote sensing nieuwe inzichten in het systeem van de Schelde. De beelden maken systeemverschuivingen tastbaar voor burgers en beleidsmakers en openen de weg naar gedeeld begrip en nieuwe vormen van samenwerking in een landschap in transformatie.

Lara Tabet – Enter Corridors: In Enter Corridors onthult Lara Tabet de verborgen corridors die het havengebied en het natuurpark van La Ciotat verbinden — twee schijnbaar gescheiden werelden die op microbiologisch, ecologisch en geologisch niveau nauw verweven zijn. Met een unieke mix van laboratoriumonderzoek, beeldende kunst en veldwerk maakt ze deze fysieke en symbolische doorgangen zichtbaar: routes waarlangs bacteriën, soorten, mensen, water en betekenis circuleren. In een regio getekend door klimaatverandering stelt haar werk vragen over veerkracht, co-existentie en de noodzaak om grensoverschrijdende verbindingen te herkennen en versterken.

Erzë Dinarama – Fluvial Rights: Met Fluvial Rights onderzoekt Erzë Dinarama hoe we de Po-rivier kunnen herdenken als een gemeengoed. Via een interactieve online platform verzamelt ze “microstories” — getuigenissen en praktijken van bewoners en actoren langs de rivier die omgaan met droogte, vervuiling en biodiversiteitsverlies. Deze verhalen vormen een netwerk van lokale kennis dat door middel van causale diagrammen en ontwerpend onderzoek wordt omgezet in tastbare prototypes voor duurzaam rivierbeheer.

Adelita Husni-Bey – The Lagoon's Legislative Theater: Met The Lagoon's Legislative Theater zet Adelita Husni-Bey de lagune van Venetië en de haven van Marghera in als podium voor radicale verbeelding van rechtvaardigheid, gedeeld eigenaarschap en ecologisch burgerschap. Hiervoor organiseert ze participatieve theatersessies volgens de methode van Augusto Boal's Legislative Theatre. Hierin krijgen burgers én meer-dan-menselijke actoren een stem, en ontstaat 'wetgeving van onderuit'. Via workshops, video-installatie en collectieve praktijk bevraagt Husni-Bey dominante vormen van bestuur, en opent ze ruimte voor decentrale, inclusieve en toekomstgerichte vormen van allianties tussen mens, natuur en beleid.

Luka Murovec, Marko Vivoda & Luka Frelih - Beneath the Mirror Waves: In het project Beneath the Mirror Waves worden innovatieve, niet-invasieve biomonitoringstechnieken ingezet om de gezondheid van mariene ecosystemen te volgen zonder het zeeleven te verstoren. Specifiek maken de kunstenaars gebruik van high-frequency non-invasive (HFNI) biosensoren die het natuurlijke open- en sluitgedrag van oesters registreren. Deze sensoren meten subtiele veranderingen in het gedrag van de oesters, die kunnen wijzen op milieustressoren zoals vervuiling of temperatuurveranderingen. De verzamelde gegevens worden vervolgens omgezet in realtime visuele en auditieve ervaringen binnen een interactieve sculptuur, waardoor bezoekers de impact van milieufactoren op het onderwaterleven kunnen waarnemen. Deze benadering combineert wetenschappelijke monitoring met artistieke expressie, en draagt bij aan een groter bewustzijn en begrip van de kwetsbaarheid van mariene ecosystemen.

Honoré d'O – Keeping Heterotopia Afloat. Experiments in Modal Shift: In Keeping Heterotopia Afloat onderzoekt kunstenaar Honoré d'O de toekomst van duurzame mobiliteit via een poëtische processie op het Brusselse kanaal. Drones en mensen vervoeren voedsel vanaf een drijvend platform. De zwevende drones, als hedendaagse aureolen, creëren een visueel spel tussen controle en overgave: leiden de mensen de drones, of andersom? Deze choreografie tussen mens en machine bevraagt onze afhankelijkheid van technologie en nodigt uit tot reflectie over de toekomst van transport.

Lili Carr – Bodies of Water: In Bodies of Water herinterpreteert Lili Carr de Donau niet als louter infrastructuur of natuurlijke hulpbron, maar als een dynamisch systeem van tuinen. Zones waar menselijk handelen, technische ingrepen en natuurlijke processen elkaar voortdurend beïnvloeden. Deze "tuinen" zijn geen afgesloten landschappen, maar levende interfaces waarin waterkwaliteit, ruimtelijke ordening en biodiversiteit samenkomen. Vertrekkend vanuit het hydrofeminisme, een benadering die de verwevenheid van water met alle levensvormen centraal stelt, onderzoekt Carr hoe de Donau simultaan gevormd wordt door biologische, chemische, technologische én culturele dynamieken. Via terreinwerk, mapping, zwemmen en participatief ontwerp maakt het project tastbaar hoe rivieren functioneren als multispecies systemen met directe impact op leefkwaliteit, klimaatrobuustheid en gemeenschapsvorming. Het project verbindt zo ecologisch ontwerp met systeemdenken, en biedt ingenieurs een alternatieve, relationele kijk op rivierbeheer: niet enkel gestuurd door technische optimalisatie, maar ook door veerkracht, zintuiglijke beleving en gedeeld eigenaarschap.

We zijn benieuwd welke residentie jou het meest triggert! [Laat het weten](#) en dan werken we tijdens de zomermaanden aan een verdiepend artikel met onze inzichten.

Meer info over het STARTS-project [hier](#).